

INTEGRAREA ROMÂNIEI ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ ȘI ASIGURĂRILE

ROMANIAN INTEGRATION INTO THE UE AND INSURANCES

*Lect. univ. dr. Gregoriana Carmen Tudoran
Universitatea "Petre Andrei" Iași*

Abstract

Romanian Business environment perspectives are closely related to the moment of joining the U.E. i.e. 2007. Insurances, as a financial system component, are made according to the acquis demands. Difficult tasks as the private pensions, house insurances, or the increasing cost of insurances as influenced by the U.E. joining period, induce several difficulties to the insurance market.

Aderarea României la structurile europene are puternice repercursiuni asupra tuturor sectoarelor economiei nationale. Conformarea tuturor campurilor de interes social, politic si economic la cerintele vointei europene are cele mai puternice efecte in primul rand asupra sectorului financiar.

Integrarea României în UE nu trebuie înțeleasă doar ca un concept abstract, ci în primul rând ca o oportunitate de folosire abilă a unor avantaje conjuncturale și structurale, în vederea recuperării decalajelor ce ne despart de vestici. Toate cerințele ce stau la baza negocierilor noastre de aderare nu trebuie privite ca obstacole impuse de cei puternici, ci ca și condiții esențiale în procesul de construire a unei economii viabile, baza creării unui standard ridicat de viață al românilor.

Relațiile economice dintre România și UE datează încă din anii '70, România fiind singura țară din zona "roșie" a Europei care a recunoscut de facto Comunitățile Economice Europene (Piața Comună cum se numea la acea dată). După Revoluția din 1989 s-au creat condițiile evoluției acestor relații în mod favorabil, prin modificarea cadrului legislativ, concretizat prin Acordul european de asociere între România și UE. Funcționalitatea acestui nou cadru legislativ este demonstrată de dinamica schimburilor comerciale bilaterale, relațiile cu această zonă reprezentând peste 60 % din totalul actelor de comerț exterior ale României.

În ultimii 15 ani s-au făcut eforturi deosebite pentru trecerea României la standardele de performanță occidentale. Acquis-ul comunitar este structurat pe 31 de capitole de negociere la care România s-a conformat până în prezent considerându-se încheiate tehnic la sfârșitul anului 2004.

Apropierea de cerințele europene s-a realizat prin adoptarea Legii 32/2000; înființarea organismului de supraveghere a asigurărilor - CSA, și împuternicirea acestuia în autorizarea, monitorizarea, controlul și sancționarea asigurătorilor, a fost cea mai așteptată măsură. Independența de sfera politică sau de interese private a acestui organism (prin alegerea celor 5 membri - respectiv 7 începând din acest an ,pentru mandate de câte 5 ani de către Parlament) garantează egalitatea și corectitudinea modului de tratare a tuturor “actorilor” de pe piața asigurărilor. Totodată, prin prevederile aceleiași legi, privind modificările nivelului capitalului social subscris și vărsat (cu o frecvență aproape anuală, începând cu 1 aprilie 2001), numărul societăților de asigurări (apărute precum ciupercile după 1991, în număr de aproape 100) s-a micșorat substanțial; ca urmare a dispariției celor necompetitive, sau a fuziunii societăților de talie mică, în 2006 numărul a scăzut la 37 de societăți de profil, autorizate de către CSA să funcționeze. Garanțiile privind achitarea obligațiilor de plată față de clienți, controlul modalității de constituire a portofoliului de investiții al asigurătorului, în general procedura mai precaută de acreditare și de menținere a autorizării asigurătorilor, toate acestea sunt menite să contribuie la crearea unui mediu stabil, capabil să satisfacă interesele asiguraților, al economiei naționale în general.

Libera circulație a serviciilor și a capitalurilor (capitolele 3 și 4 ale acquis-ului comunitar) sunt condiții necesare oricărei economii de piață, pentru buna desfășurare activității de asigurare, imperativă fiind însă și atenta monitorizare de către CSA a modului în care societățile de asigurări plasează banii clienților.

Rolul deosebit al asigurărilor într-o economie națională nu se referă însă numai la funcția de protejare a integrității corporale, a capacității de muncă sau a averii asiguraților, sau la funcția de plătitor de obligații fiscale, ci și la funcția de mobilizator de disponibilități bănești de la asigurați (cca 40% din lichidățile existente pe o piață dezvoltată) și de redistribuire a acestora către debitorii – agenți economici.

În țările europene, cu care suntem mereu nevoiți să ne comparăm, aceste spații de investiție, piețele de capital, oferta clienților, inclusiv companiilor de asigurări, o largă paletă de instrumente de investiții. Piața românească a demonstrat însă că încă nu poate servi nevoilor tot mai sofisticate de plasament și totodată, că nu este suficient de matură pentru a sprijini dezvoltarea companiilor de asigurări.

În același timp, și pentru ceilalți investitori, particulari sau instituționali, alternativa pieței de capital a încetat să mai fie satisfăcătoare,

Pe langa reactiile mai mult sau mai putin prompte ale autoritatilor in sensul adaptarii la cerintele modernizarii cadrului legislativ, exista si probleme ce apar din directia purtatorilor cererii de asigurare: asiguratorii ce evolueaza pe piata romaneasca a asigurarilor de viata reclama ca se confrunta cu o serie de dificultati ce decurg din nivelul extrem de redus al primelor de asigurare agreeate de asigurati; industria asigurarilor de viata din Romania poate determina schimbarea fiind insuficient dezvoltata. Aceasta stagnare a oportunitatilor in domeniu se explica prin neacordarea unei atentii prioritare de catre institutiile de resort dezvoltarii calitative a instrumentelor de investitii; gradul de maturitate al acestei piete reflecta de fapt inaltimea perspectivei financiare a detinatorilor de resurse disponibile. Educatia eronata privind firescul evolutiei economice conduce de cele mai multe ori la investitii neoportune, sau care au in vedere doar castigurile pe termen scurt si mediu. Includem in aceasta categorie si atitudinea institutiilor bancare, care au dovedit un real interes doar pentru dezvoltarea produselor de credit de consum, ignorand necesitatea contrabalansarii acestei activitati cu o politica adecvata de creditare pentru investitii. Acestei directii prin asumarea rolului de educator al constiintei romanilor in privinta transferului riscurilor financiare asociate cu accidente, boli, sau pierderi de viata, de la familie catre gestionarii specializati-asiguratorii. Efecte ale acestei responsabilizari sunt asteptate in privinta imbunatatirii modului de percepere a protectiei prin asigurare, de catre indivizi; aceasta, in sensul ca ar contribui la cresterea gradului de cuprindere in asigurare al romanilor si la marirea gradului de penetrare a asigurarilor din total PIB.

Neajunsurile intampinate de asiguratorii isi vor gasi in mare parte rezolvarea in schimbarile operate in drumul catre indeplinirea acquis-ului comunitar. In aceasta directie amintim introducerea prevederilor Codului Fiscal valabil de la 1 ianuarie 2004; posibilitatea deducerii cheltuielilor cu primele de asigurare de catre persoanele fizice, incepand cu acea data, erau un gest normal, mult asteptat, chiar daca se refera numai la 3 categorii de asigurari (de locuinte, de sanatate si de viata), si la un quantum de numai 200 euro pe an.

Analizand evolutia recenta a pietei asigurarilor, concluzionam ca anul 2005 a fost unul benefic pentru asigurarile private de sanatate, un domeniu despre care spera sa se dezvolte in perioada imediat urmatoare; in aceasta directie s-au realizat o serie de progrese, cum ar fi protocolul incheiat intre UNSAR si Ministerul Sanatatii care are ca scop facilitarea obtinerii documentelor medicale necesare asiguratorilor pentru evaluarea dosarelor de dauna. Aceasta atitudine era necesara mai ales pentru ca societatile care practica asigurari de viata intampinau intarzieri in procesul de obtinere a documentelor medicale.

Previiziunile sunt imbucuratoare pentru industria asigurarilor, in contextul scaderii perspectivelor de investire ale populatiei prin intermediul institutiilor bancare sau mobiliare, traditionale; astfel, o solutie ar putea reprezenta orientarea catre asigurarile de viata si catre fondurile mutuale. In acelasi timp se considera ca eficienta parteneriatelor de tip bancassurance este in scadere, pentru ca desi in anul 2005 au inregistrat o cota de cca 62% din totalul primelor de asigurari de viata subscrise pe piata romaneasca, in 2006 acest tip de colaborare isi va atinge propria limita. Scaderea vertiginoasa a ratei inflatiei si a ratei dobanzilor oferite de banci agentilor economici si populatiei, imprima aceasta tendinta de crestere a interesului romanilor pentru solutiile alternative, cum ar fi cea a asigurarilor de viata. Asigurarile de viata cu componenta investitionala constituie o alternativa de economisire pe termen lung, oferind, in plus, protectia financiara pe care alte produse nu o include. Pentru asigurarile de bunuri insa se preconizeaza ca va urma o crestere a subscriberilor prin canalele de bancassurance, superioara ritmului de dezvoltare proiectat prin vanzarile directe.

Confruntarea asteptarilor cu prezentul insa, poate fi descurajatoare: prima medie platita pentru asigurarile de viata de fiecare locuitor este in Romania de numai 9,75 USD pe an, in timp ce populatia din tari ex-comuniste deja integrate, cum ar fi cea poloneza, investeste de 7 ori mai mult in asigurari de viata; in Ungaria s-a cheltuit o suma de aproape 12 ori mai mare decat in Romania in aceasta privinta.¹ Acest fenomen de subinvestire a asiguratilor afecteaza negativ randamentul asiguratorilor, care intra pe piata de capital cu sume mici pentru investitii, in conditii de cheltuieli de acces pe piata deseori sub forma de tarife fixe. Ori, principiul e simplu: mai multi bani platiti prin primele de asigurare de viata reprezinta si sume mai mari de investit pe piata; pe langa beneficiile inregistrate de intreaga economie, prin cresterea resurselor de imprumut, exista si castigul tuturor partilor implicate direct in contractul de asigurare de viata. Acest lucru poate fi certificat din nou prin compararea directa a situatiei din Romania cu cea a Poloniei, unde cresterea de 85% a profitului din 2005 fata de anul anterior s-a tradus intr-un profit net(!) de 1,34 miliarde euro. Evolutia pozitiva a industriei de asigurari din Polonia, ca si in alte tari ce sufereau de handicapul comunismului, a rezultat din venituri tot mai mari generate de investitii (conform Oficiului Central polonez de Statistica). Astfel, asigurarile de viata in Polonia au totalizat un profit net de 580 mil. EUR, ceea ce reprezinta o crestere cu 62,3% fata de 2004, in timp ce piata romaneasca consemneaza in aceeasi perioada incasarea sumei record de 1000000ron (aproximativ 282 mil euro)².

¹ conform datelor furnizate de portalul specializat www.primm.ro

² conform datelor furnizate de www.lasig.ro

Activele asiguratorilor polonezi au totalizat, in 2005, 22,74 mld. EUR, ceea ce reprezinta o crestere cu 15 procente fata de anul 2004. Asigurarile de viata ocupa partea cea mai importanta din acest indicator, avand 13,58 mld. EUR si o dezvoltare anuala de 16,7%. La noi, fiecare roman a cheltuit anul trecut(2005), in medie, doar 12,5 EUR pentru asigurarile de viata, dintr-un total de 56,5 EUR alocati, in general,asigurarilor. In lipsa stimulentele fiscale, segmentul viata, cu o cota de 23,1% din piata³, se mentine la un nivel redus, desi produsele oferite de companii sunt extrem de competitive,flexibile si acoperitoare.

In orizontul urmatorilor cinci ani asteptarile societatilor de asigurari de viata se cifreaza la 3,28 mld. RON prime subscribe; gradul de penetrare al asigurarilor de viata in PIB va atinge un nivel dublu fata de cel din prezent,respectiv apreciem ca va evolua spre valoarea unitara, 1%.In prezent, doar 4 procente din veniturile populatiei din Romania sunt investite in sectorul asigurarilor,in timp ce 21,8% sunt plasate in titluri si actiuni. Oferim spre comparatie situatia acestor indicatori la nivelul Europei Centrale si de Sud-Est, unde ponderea depozitelor in totalul economiilor este de 62%, iar fondurile de pensii si fondurile mutuale cumuleaza pana la 10%. Aceste realizari exista si in cazul unei inclinatii spre economisire a populatiei, de cinci ori mai mare decat in Romania, datorate profitului sau castigurilor salariale net superioare celor din Romania, gradului inalt de incredere a cetatenilor in institutiile bancare, etc.

In conditiile perspectivei acestei triplari a volumului de prime brute incasate, grija asiguratorilor se orienteaza in directia cautarii de noi posibilitati de plasare, in conditii de maxima eficienta, a resurselor incasate de la clienti.Practic inasa,in acest moment putem afirma ca gradul de dezvoltare a pietei de capital este sub asteptarile cererii;in plus dobanzile oferite de societatile bancare nu se ridica la nivelul doleantelor creditorilor,deseori nivelul dobanzilor neacoperind nici macar valoarea inflatiei.

In sensul largirii campului optiunilor pentru plasarea disponibilitatilor asiguratorilor,este necesar ca toti participantii interesati- asociatii profesionale ale asiguratorilor,intermediari,autoritati, sa adopte initiative de solutionare a impasului. Eforturile trebuie sa se indrepte catre presarea autoritatilor in a studia si a permite variante alternative de plasament, in conditii de risc minim. Extinderea si diversificarea categoriilor de instrumente de investitii la care pot avea acces asiguratorii trebuie sa aiba in vedere si noi domenii, cum ar fi cel al investitiilor imobiliare.

³ conform raportarilor CSA –www.csa-isc.ro

Din realizările înregistrate pe piața asigurărilor la nivelul anului 2005, o pondere crescătoare observăm ca detin brokerii de asigurări-20,5% din totalul primelor brute subscrise de asigurați. Valoarea primelor intermediare pe piața de brokeraj în acest an se ridică la un sfert de miliard de euro, traducându-se într-o evoluție de peste 82 mil. EUR, față de anul 2004. La baza acestei desprinderi de pragul psihologic de 20% a brokerajului stau motive ca: generalizarea rapidă a serviciilor de creditare oferite de către bănci și de către societățile de leasing, mai ales pentru achizițiile auto, introducerea cotei unice de impozitare. Aportul cel mai semnificativ din perspectiva volumului primelor intermediare la nivelul întregii piețe, l-au avut: MARSH(9%), PORSCHE Broker(8,5%) și ASIGEST(7%). Observațiile se pot orienta către a afirma că orientarea pieței de brokeraj în asigurări este spre creștere, dimensiunile acesteia urmând a fi trasate în principal de deschiderea manifestată de producătorii serviciilor de asigurare pentru colaborare reciproc avantajoasă.

În așteptarea creșterii anuale expectate pentru perioada post-aderare, cu cca 17% a avuției financiare a românilor de prevedea că și rata de îndatorare a populației să crească cu aproximativ 22% pe an. Preferințele se vor îndrepta către creditul ipotecar, care se va tripla ca volum, în condițiile unei cifre actuale de numai 25% din totalul împrumuturilor.

Piața anului 2006 este pregătită să permită lansarea sistemului de pensii private ;modificările de legislație privind transferul de la stat către sectorul privat al administrării fondului public de pensii încă nu și-au atins scopul, din cauza lacunelor de legislație. De aceea, considerăm că pentru succesul acestei inițiative, este importantă colaborarea permanentă a legiuitorilor cu organizațiile profesionale ale companiilor ce activează în sectorul asigurărilor (Uniunea Națională a Societăților de Asigurare și Reasigurare, Institutul Național al Asigurărilor, Uniunea Națională a Societăților de Intermedieri și Consultanța în Asigurări din România, etc.). Una din direcțiile importante pentru strădaniile organismului legiuitor, pentru a veni în ajutorul sistemului actual, depășit, de administrare a pensiilor, este cea a **reformei sistemului de pensii**: aceasta se desfășoară la **trei niveluri**. Nivelul prim-asa numit Pilon I, un pilon restrans dar sanatos și care să ofere beneficii, pe care și le poate susține astfel încât echilibrul financiar să nu fie perturbat; apoi, la nivelul următor, Pilonul II, obligatoriu, în care contribuțiile se investesc astfel încât Pilonul II plus Pilonul I să ofere o pensie decentă; la nivel superior este plasat Pilonul III, cu caracter opțional și care se adresează celor cu un nivel mai mare al veniturilor. Sistemul este astfel conceput, încât cumulativ, cei trei piloni ar trebui să reflecte valoarea ultimului salariu pentru contribuabil. Așteptările celor care vor contribui la toate cele trei niveluri nu vor trebui supraevaluate, întrucât se au în vedere în general perioade lungi de contract, în cadrul proiectării cărora se ține cont de inflație-ori, la maturitatea

acordului, în termeni reali, sumele vor fi pur și simplu normale, datorită unei inflații scăzute. Specificăm acest aspect deoarece practica acestor previziuni a veniturilor din pensie peste ani, multiplicată de rate de inflație supraevaluate a încântat mulți asigurați privați, care au fost ulterior dezamăgiți de realitatea calculelor financiare. Aceste situații vor putea fi depășite desigur prin implicarea instituțiilor statului și a organizațiilor de profil, într-o campanie eficientă de educare a asiguraților. În țările din fostul bloc comunist, ca Polonia sau Cehia, experiența similară nouă a înregistrat un real succes; în urma procesului intensiv de instruire a populației în această direcție de către responsabilii cu reforma, în primul rând tinerii au fost cei ce au contribuit la dezvoltarea sistemului. Un alt aspect practic al cerințelor de acquisare este legat de necesitatea armonizării sumelor asigurate și a indemnizațiilor de asigurare practicate în România, cu cele din țările UE. Consecința neplăcută imediată a acestei măsuri este că implică o creștere direct proporțională a primelor de asigurare aferente; aceasta “scumpire” a produselor de asigurare ce nu va putea fi ușor suportată de bugetul individual al românilor. De aceea, aceste măsuri vor trebui adoptate gradual, la cerere, până în 2012. Dificultățile cele mai speciale⁴ vor fi întâmpinate în cazul asigurărilor de răspundere civilă, respectiv a poliței RCA unde, unificarea cu polița Carte Verde va fi posibilă abia în anul 2012; până atunci, începând cu data de 1 ianuarie 2005 plătim prime mai mari pentru polița RCA; cuantumul acestora variază în funcție de capacitatea cilindrică a autovehiculului și forma de proprietate (persoană fizică sau juridică), iar începând cu 1 ianuarie 2006, tariful poate diferi de la societate la societate, cu anumite limite, în funcție de interesele de eficiență ale fiecăreia în parte. Termenul de ”până în 2012” desemnează totodată și momentul până la care se va realiza și o “scindare” totală a obiectelor de activitate ale societăților de asigurări din România. Deși în prezent, procedura de autorizare a asigurătorilor permite aceleași societăți practicarea atât a asigurărilor generale, cât și a celor de viață, după integrare, asigurătorii vor putea practica numai una din cele două forme de asigurare⁵.

Trasarea unor noi limite în activitatea de asigurare, proiectarea cadrului legislativ și eforturile de adaptare depuse de asigurători și asigurați, vor face din segmentul asigurărilor unul cu șanse de a deveni din ce în ce mai competitiv. Noile orizonturi create de modificările benefice privind: cadrul legislativ, concepția participanților la actul asigurării, perspectivele de obținere a veniturilor financiare ale asigurătorilor, creșterea veniturilor tuturor categoriilor profesionale din România s.a.m.d., sunt premise ce vor garanta dezvoltarea armonioasă a

⁴ 1.Revista “Economia XXI” Nr.1 An3, articolul “Modificările poliței RCA – ca o condiție de acquis-are, pag.47

⁵ www.1asig.ro

unei verigi importante a sistemului financiar, a asigurarilor, deci și a economiei naționale și a bunăstării individuale.

Bibliografie:

1. Revista "Economia XXI" Nr.1, An 3
2. Raportul Comisiei de Supraveghere a Asigurarilor privind activitatea desfasurata si evolutia pietei de asigurari in anul 2004
3. Raportul Comisiei de Supraveghere a Asigurarilor privind activitatea desfasurata si evolutia pietei de asigurari in anul 2003
4. [www.1 asig.ro](http://www.1asig.ro).
5. www.csa-isc.ro
6. www.mie.ro- Condițiile de aderare ale României la aquis-ul comunitar
7. www.primm.ro